

3. Eranskinak eta glosarioa

3.1. Eranskinak

3.1.1. - 1. eranskina: Araudia

ARAUDIA

NAZIOARTEAN / EUROPAN

- Mujeres, O. O. (2011). Emakumeen aurkako bereizkeria oro ezabatzeari buruzko hitzarmena (CEDAW).
- Haurren Eskubideen Adierazpen Unibertsalak, azaroaren 20koak (NBE, 1959), 9. artikuluan jasotzen zuenez, besteak beste, haurrak "abandonu, krudelkeria eta esplorazio ororen aurka babestu beharko lirateke".
- Nazio Batuen Haurren Eskubideen Konbentzioa, Nazio Batuen Batzar Nagusiak onartua (1989).
- Istanbulgo Hitzarmena, 2011ko maiatzaren 11koa (Europako Kontseiluaren Hitzarmena, emakumearen aurkako indarkeria eta etxeko indarkeria prebenitzeari eta horien aurka borrokatzeari buruzkoa). 26. artikuluan ezartzen zuen beharrezko diren legegintza-neurriak edo beste neurri batzuk hartu behar direla, biktimei babesa eta laguntza emateko zerbitzuen eskaintzan indarkeria mota guztien eraginpean dauden adingabeen eskubideak eta beharrak behar bezala kontuan har daitezten. Onartzen du emakumeek eta hurrek askotan indarkeria mota larriak jasaten dituztela (etxeko indarkeria, sexu-indarkeria, nahitaezko ezkontza, ohore-krimenak eta genitalen mutilazioa), eta horiek "emakumeen eta neskatoen giza eskubideen urraketa larria eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna lortzeko funtsezko oztopoa" direla. Proposatzen dituen neurrietatik, adingabeko lekukoen adinera egokitutako aholku psikosozialak sartuko dira, haien interes gorena kontuan hartuta.
- Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziak (2014) argitaratutako azterlanaren arabera, seme-alaba adingabeak ardurapean dituzten emakumeen % 73k indarkeria mota hori jasan dute edo jasaten dute.
- Garapen Jasangarrirako 2030 Agenda. Agendak "Genero-berdintasuna lortzea eta emakume eta neskato guztiak ahalduntzea" du helburu espezifikoa (5. helburua).

ARAUDIA

ESPAINIAN

- 1978ko Espainiako Konstituzioa.
- 1/2004 Lege Organikoa, abenduaren 28koa, Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzkoa.
- Emakumeen aurkako Indarkeria Desagerrarazteko Estrategia Nazionala (2013-2016), Genero Indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzarena.
- 26/2015 Legea, uztailaren 28koa, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duena.
- 8/2015 Lege Organikoa, uztailaren 22koa, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duena.
- 4/2015 Legeak, apirilaren 27koak, Delituaren Biktimaren Estatutuarenak, genero-indarkeriaren edo etxeko indarkeriaren ingurune batean dauden adingabeak biktima gisa ikusaraztea bilatzen du, laguntza-zerbitzuetarako sarbidea zein babesteko neurriak hartzea bermatzeko, haien susperraldi integrala erraztearren.
- Koordinazio-protokoloak, hala nola genero-indarkeriaren egoeran dauden emakumeentzako eta haien seme-alabentzako harrera-zentroen arteko deribazio-protokoloa (Ebazpena, 2015eko ekainaren 9koa, Gizarte Zerbitzuen eta Berdintasunaren Estatu Idazkaritzarena, 2014ko uztailaren 21eko Berdintasunerako Konferentzia Sektorialaren Akordioa argitaratzen duena).
- 9/2018 Errege Lege Dekretuak, abuztuaren 3koak, Genero-indarkeriaren aurkako estatu-ituna garatzeko presako neurrienak, Kode Zibilaren 156. artikulua aldatzen du. 2017an, Emakumeen aurkako Tratu Txarrak Ikertzeko Batzordeak eskuliburu bat egin zuen, "Esku-hartze psikosoziala genero indarkeriaren biktima adingabeekin" izeneko eredu jasotzen duena, indarkeria horrek adingabeei zuzenean nola eragiten dien ikusarazteko, bai eta egoera horietan adingabeekin zuzenean ez tratatzeak dakartzan ondorioak ere. Esku-hartze mota hori justifikatzen zen: izan ere, indarkeriaren biktima ziren emakume asko batzordera joaten ziren aita bisitatzera joaten zirenean seme-alabek sufritu egiten zutelako, eta, beraz, laguntza psikologikoa eskatzen zuten haientzat.
- 8/2021 Lege Organikoa, ekainaren 4koa, Haurrak eta Nerabeak Indarkeriatik Begiratzeko Babes Integralarena. Genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoa aldatzen du, eta honela geratzen da idatzita: 1. artikuluari 4. apartatua eransten zaio; hau izango da haren edukia: "4. Lege honetan aipatzen den genero-indarkeriaren barruan sartzen da, orobat, lehenengo apartatuan adierazitako pertsonak emakumeei galera edo kaltea eragiteko helburuarekin haien senide edo hurbileko adingabeen kontra erabiltzen duten indarkeria". 29. artikulua. Genero-indarkeria egoera familia-eremuan.

ESPAINIAN

- 1.** Administrazio publikoek arreta berezia jarri behar diote genero-indarkeriak markatutako familia-inguruneetan bizi diren hurren eta nerabeen interes gorenaren babesteari; kasu horiek detektatuko direla eta erantzun espezifikoak emango zaiela bermatu, eta haur eta nerabe horien eskubideak erabat babestuta egongo direla ziurtatu.
  - 2.** Administrazio publikoen jarduketak modu integralean gauzatu behar dira, eta hala adingabearen nola amaren errehabilitazioa aurreratu behar dute, biak baitira genero-indarkeriaren biktima. Zehazki, behar den laguntza bermatuko da, haurrak eta nerabeak emakumearekin egon daitezela beren babesari, arreta espezializatuari eta errehabilitazioari begira, hori haien interes gorenaren aurkakoa denean salbu. Horretarako, gizarte-zerbitzuek eta haurrak eta nerabeak babestekoek honako hauek ziurtatuko dituzte:
    - a) Genero-indarkeriako egoerak detektatzea eta horiei erantzun espezifikoak ematea.
    - b) Genero-indarkeriaren biktima diren adingabeak arreta espezializatuko zerbitzuetara bideratzea eta haiekin koordinatzea. Osasun-, polizia-, hezkuntza-, justizia- eta berdintasun-arloko erakundeek genero-indarkeriaren arloan dauzkaten protokoloetan ezarritako jarduketak-jarraibideak ere bete behar dira.
-

ARAUDIA

AUTONOMIA-ERKIDEGOETAN

- Etxeko tratu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko Erakundearteko II. Hitzarmena.
- 4/2005 Legea, otsailaren 18koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerakoa.
- 3/2005 Legea, otsailaren 18koa, haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babestekoa.
- 12/2008 Legeak, abenduaren 5ekoak, Gizarte Zerbitzuei buruzkoak, autonomia-erkidegoko administrazioak, foru-administrazioak eta udal-administrazioak gizarte-zerbitzuen, oinarrizko zerbitzuen eta zerbitzu espezializatuen arloan dituzten erantzukizunak ezartzen ditu, eta eskumenak udalen, foru-organoen eta Eusko Jaurlaritzaren artean banatzen ditu, genero-indarkeriaren biktimak eta haien seme-alabak aipatuz.
- 148/2007 Dekretua, irailaren 11koa, etxeko eremuan tratu txarren biktimak diren emakumeen harrerarako baliabideak arautzen dituena. Berariaz aipatzen du etxeko eremuan genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen seme-alabak zaintzeko eta babesteko beharra, haien eskubideak, ongizatea eta garapen integrala bermatze aldera, betiere haurren interes gorena kontuan hartuta.
- 2017ko ekainaren 8a. "Genero indarkeria pairatzen duten Euskadiko haurren giza eskubideak babesteko ikuspegiari eta ekintza-ildoek buruzko Erakundearen arteko II. Hitzarmena osatzen duten instituzioek adostutako dokumentua".
- 2017ko ekainaren 28ko bilkuran, Jarraipen Batzordeak "Genero indarkeria pairatzen duten Euskadiko haurren giza eskubideak babesteko ikuspegiari eta ekintza-ildoek buruzko Erakundearen arteko II. Hitzarmena osatzen duten instituzioek adostutako dokumentua" onetsi zuen.
- EAE-KO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNERAKO VII. PLANA.
- 1/2022 Legea, martxoaren 3koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Legearen bigarren aldaketa egitekoa.
- Haurren eta nerabeen kontrako indarkeriari aurre egiteko Euskal Estrategia (2022-2025).
- EAEko haurren eta nerabeen eskubideei buruzko Legearen aurreproiektua; izapidetzen ari da.
- EAEn emakumeen aurkako indarkeria matxistaren biktimei ematen zaien arreta koordinatzeko erakundearen arteko III. Akordioa - 2023ko urtarrila.
- 147/2015 Dekretua, uztailaren 21ekoa, Euskadiko osasun-sisteman pertsonen Eskubideei eta Betebeharrei buruzko Adierazpena onartzen duena. 7.e) artikulua. Kolektibo ahuletako pertsonentzat babes espezifikoko protokoloak edo programak jarraitzeko eskubidea. Kolektibo horiek neurri bereziak hartzea behar dute, sistema soziosanitarioan berdintasun-baldintzetan sartu ahal izateko. Kolektibo ahuletako bat emakumeen aurkako indarkeriaren biktimena da.

3.1.2. - 2. eranskina: Indarkeria-egoeretan dauden adingabeen portaera motak

Edozein jarduketa-eremutatik, garrantzitsua da pertsona helduek seme-alabak ikusezin bihurtzeko erabiltzen dituzten eskemak deseraikitzea, zuzenbidezko subjektu diren aldetik, horien bidez seme-alabekiko nagusitasun- eta botere-ereduak transferitzen baitituzte.

Haurrak indarkeriaren lekuko gisa aipatzen direnean, rol pasiboa esleitzen diegu aurrez aurre duten indarkeriaren aurrean. Aitortu behar dugu gatazkekin eta abusuekin bizi diren haurrek gai izan beharko dutela beren gaitasunak interpretatzeko, iragartzeko eta aktiboki ebaluatzeko, eta beren burua eta anai-arrebak fisikoki eta emozionalki babesteko neurriak hartu beharko dituztela⁸⁸.

Hainbat seme-alaba dituzten familien kasu⁸⁹, gerta daiteke bakoitzak rol desberdina hartzea, egoera egonkortzeko modu gisa. Rolak adingabeari eta familiari egokien gertatzen zaien moduan hartuko dituzte:

• ZAINZAILA

Anai-arreba adingabeen eta amaren guraso gisa jokatzeko du. Etxeko errutina eta erantzukizunak gainbegiratu ditzake (adibidez, otorduak eta anai-arreba txikiak oheratzea), gertakari bortitz batean anai-arrebak seguru mantentzen lagundu dezake eta ondoren haiek kontsolatu (adibidez, anai-arrebak lasaitzea).

• AMAREN ISIL-MANDATARIA

Amaren sentimenduen, kezken eta planen berri duen haurra. Abusuzko gertakariak ikusi ondoren, haren oroitzapenek "errealitatearen kontrol" gisa balio dezakete amarentzat, baldin eta abusatzaileak gero gertaera gutxiagotzen badu edo gezurrak esaten baditu gertaeraren inguruan.

• ERASOTZAILEAREN ISIL-MANDATARIA

Abusatzaileak hobeto tratatzen duen haurra. Baliteke amaz abusatzeko arazoak azaltzea hari. Amaren portaerari buruzko informazioa ematen dio, eta saria jaso dezake hori egiteagatik; adibidez, pribilegioak edo gaizki ez tratatzea.

---

⁸⁸ Carracedo, S., Seijo, D., & Mohamed-Mohand, "La percepción materna del estado psicoemocional de los hijos testigos de violencia de género".

⁸⁹ Jaffe, P. G., Baker, L. L., & Cunningham, A. J. (Eds.). (2004). *Protecting children from domestic violence: Strategies for community intervention*. Guilford Press.

• ERASOTZAILEAREN ALIATUA

Amaren abusuan laguntzeko hautatu den haurra (adibidez, amaren aurka gauza iraingarriak esatera edo ama jipoitzera bultzatua da).

• HAUR PERFEKTUA

Indarkeria prebenitzen saiatzen den haurra. Abiarazle gisa (oker) hautemandako arazoei modu aktiboan heltzen die. Ez du borrokatzen; ikasle bikaina da; jokaera ezin hobea du indarkeria-gertakariak saihesteko, eta horrek erru-maila handia eragiten dio.

• ARBITROA

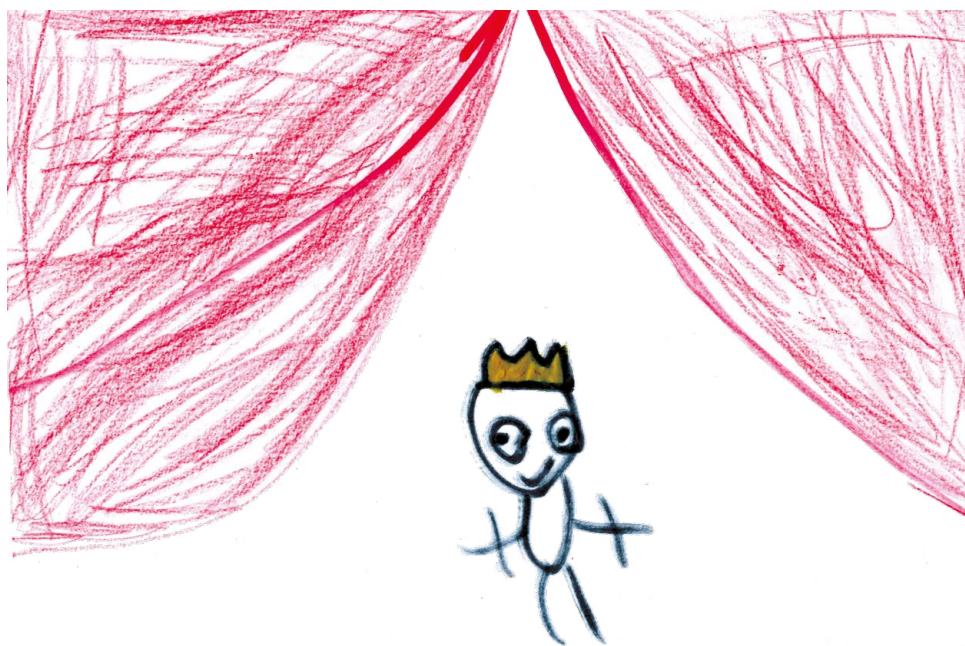
Bakea mantentzen saiatzen den haurra.

• ARAZOA DEN HAURRA

Bere burua arazoan eta indarkeriaren eragile gisa identifikatzen duen haurra. Benetako indarkeria-egoerari dagokionez, arreta desbideratzeaz arduratzen da.

• ERRUDUNA

Familia-arazoan eragile gisa identifikatzen den haurra. Gurasoen arteko tentsioa leporatzen zaio edo haren portaera indarkeriaren justifikazio gisa erabiltzen da. Baliteke behar bereziak izatea edo tratu txarren emailearen seme-alabaordea izatea.

3.1.3. - 3. eranskina: Susmatzeko adierazleak

SEME-ALABEN BIDEZKO ADIERAZLEAK

ZEINU FISIKOAK⁹⁰

- Azaldu ezin diren ubelduak edo lesioak, bereziki ohikoak ez diren lekuetan
- Gurasoen zaintza fisikorik eza
- Gurasoen zailtasuna haur eta nerabeei arreta egokia emateko
- Hazkundearen atzerapena, zailtasunak edo atzerapena garapenaren edozein arlotan: psikomotrizitatea, hizkuntza, eskola-errendimendu baxua
- Elikadura portaeraren nahasmenduak
- Min kronikoa (sabeleko mina)
- Esfinterren kontrolaren nahasmenduak
- Autolesioak

PORTAERA

- Antsietatearen eta beldurraren sintomak
- Kontzentratzeko, lo egiteko edo ikasteko zailtasunak
- Bizitasun gutxi, energia gutxi, pasibotasuna
- Pertsonetikiko edo inguruarekiko interes gutxi izatea
- Esanekoegiak eta menpekoegiak diren haurrak
- Barne-munduan fantasiatze joera; errealitatetik erraz deskonektatzen dira.
- Oharkabean pasatzen diren haurrak, "ikusezinak"
- Agresibitatea, larderiatsuak; borroketan sartzen dira
- Haserrealdiak
- Desafiatzaileak
- Inpulsibitatea
- Oso zaintzaileak dirudite
- Etengabeko alerta egoeran daude helduen erreakzioekiko
- Gehiegizko erantzuna ematen dute zarata gogorren edo oihuen aurrean
- Gau-enuresia, loaren nahasmenduak
- Aldentze-antsietatea
- Etxetik ihes egitea
- Jarduera arriskutsuak (alkohola, droga, sexu-jarduera arriskutsuak)

⁹⁰ Arranz-Montull, M., González-Rojo, M. B., & Rosal-Negre, T. (2021). "Compartiendo la práctica profesional. Diseño del protocolo de detección y abordaje de las situaciones de maltrato infantil en un centro de Atención Temprana". *Trabajo Social Global-Global Social Work*, 11, 1-22.

EMAKUMEAREN AURREKARI ETA EZAUGARRIETAN⁹¹

1. GENERO-INDARKERIAREN AURREKARIAK

- Haurtzaroan tratu txarrak, abusuak eta/edo sexu-erasoak jasan edo ikusi izana
- Bikotekidearen eskutik tratu txarrak jasan izana beste harreman batzuetan

2. AURREKARI PERTSONALAK ETA BIZI-OHITURAK

- Lesioak maiz izatea
- Alkohol edo bestelako droga gehiegi hartzea
- Botika gehiegi hartzea, gehienbat psikofarmakoak

3. GINEKOLOGIA ETA OBSTETRIZIAKO ARAZOAK

- Ugalkortasuna ez kontrolatzea (haurdunaldi ugari izatea, nahi gabeko edo onartu gabeko haurdunaldiak izatea)
- Genitaletan, abdomenean edo bularretan lesioak izatea haurdunaldian zehar
- Dispaurenia, mina pelbisean, infekzio ginekologikoak izatea maiz, anorgasmia, dismenorrea
- Sexu-transmisiozko infekzioak
- Sexu segurua praktikatzeari uko egitea
- Abortu ugari izatea
- Jaiotzean seme-alabek pisu baxua izatea
- Jaio erreko arreta berandu eskatzea

4. SINTOMA PSIKOLOGIKOAK MAIZ IZATEA

- Insomnioa
- Depresioa
- Antsietatea
- Trauma osteko estresaren nahasmendua
- Suizidatzeko ahaleginak
- Autoestimu baxua
- Neke psikikoa
- Suminkortasuna
- Elikadura portaeraren nahasmenduak
- Labilitate emozionala

5. SINTOMA FISIKOAK MAIZ IZATEA

- Buruko mina
- Lepoko mina
- Min kronikoa, orokorrean
- Zorabioa
- Urdaileko eta hesteko mina izatea (beherakoa, idorreria, dispepsia, gorakoak, mina abdomenean)
- Pelbiseko mina
- Arnasteko zailtasunak

⁹¹ Aldatua: "Domestic Abuse: a resource for health professionals". NICE Guidelines. 2017 eta Genero-indarkeriaren aurrean arlo sanitarioan jarduteko Andaluziako protokoloa. 2020.

6. ZERBITZU SANITARIOAK ERABILTzea

- Aldi batzuetan, gehiegitan joatea medikuarengana, eta besteetan, berriz, inoiz ere ez
- Hitzorduak edo tratamenduak ez betetzea
- Larrialdi-zerbitzuak askotan erabiltzea
- Maiz ospitaleratuta egotea
- Bikotekidearekin joatea, lehen bakarrik joateko ohitura zuen arren

7. EMAKUMEAk KALTEBERATASUN ETA MENDEKOTASUN HANDIKO EGOERAK BIZITzea

BIZITZAN ALDAKETAK GERTATzea

- Haurdunaldia eta erdiberriaroa
- Ezkongai-aldia
- Banantzea
- Emakumeak edo bikotekideak erretiroa hartzea

MENDEKOTASUNA AREAGOTZEN DUTEN EGOERAK

- Familiatik zein gizartetik aldentzea
- Migratzea, herrialdean bertan edo kanpora
- Gaixotasun ezgaitzailea
- Mendekotasun fisikoa edo ekonomikoa
- Laneko arazoak eta langabezia
- Prestakuntza jasotzeko eta mailaz igotzeko zailtasunak izatea lanean
- Gaitasun sozialik ez izatea

GIZARTE-BAZTERKETAKO EGOERA BAT BIZITzea (PRESO EGOTEA, PROSTITUZIOA, TXIROTASUNA)

8. SENIDEEK, LAGUNEK EDO BESTELAKOEk EDOTA PROFESIONALEK ETA ERAKUNDEEK EMAKUMEA TRATU TXARRAK SUFRITZEN ARI DELA JAKINARAZTEA

SUSMATZEKO ADIERAZLEAK KONTSULTAN

1. LESIOEN ETA OSASUN-ARAZOEN EZAUGARRIAK

- Lesio fisikoak tratatzeko laguntza berandu eskatzea
- Inkongruentzia lesio motaren eta bere jatorriaren azalpenaren artean
- Hematomak edo kontusioak ditu gorputzeko atal susmagarrietan: aurpegian, buruan, besoen edo izterren barnealdeetan
- Defendatzen saiatzeagatiko lesioak (besurrearen barne-aurpegian)
- Sendatze-maila ezberdineko lesioak izatea, denbora luzez indarkeria sufritu izana adierazten dutenak
- Lesioak genitaletan
- Lesioak izatea genitaletan, abdomenean eta bularretan haurdunaldian zehar
- Lesio tipikoa: tinpanoa haustea

2. EMAKUMEAREN JARRERA

- Beldurtia, iheskorra, deserosoa, urduria; atea irekitzen den bakoitzean artegatu egiten da, etab.
- Depresioaren sintomak: triste dago, motibaziorik gabe, ilusiorik gabe, itxaropenik gabe
- Autoestimu baxua
- Erru-sentimenduak
- Estu edo larri egotea, suminduta
- Lotsa-sentimenduak: herabetasuna, komunikatzeko zailtasunak, aurpegira ez begiratzen saiatzea
- Lesioak ezkutatzeko nahia adieraz dezakeen arropa eramatea
- Bere burua ez zaintzea edo apaintzea
- Lesioak justifikatzen ditu edo garrantzia kentzen die
- Bikotekidea bertan badago:
  - Beldurtuta ematen ditu erantzunak
  - Bikotekidearen onspena bilatzen du une oro

3. BIKOTEKIDEAREN JARRERA

- Bisita osoan zehar emakumearekin egotea eskatzen du
- Oso kontrolatzailea da, beti erantzuten du; edo guztiz kontrakoa, jarrera arduragabea eta mespretxuzkoa du, gertakariei garrantzia kentzen saiatzen da
- Gehiegi kezkatuta edo arduratuta dago emakumearekin
- Jarrera suminkorra edo etsaitasunezkoa du emakumearekin eta/edo profesionalarekin

4. HAZKUNTZAKO PORTAERA

- Programatutako kontsultetara ohikoan ez joatea edo, aitzitik, kontsultara gehiegi joatea
- Tratamendu-gomendioak edo osasun-aholkuak ez jarraitzea, batez ere gurasoak bananduta daudenean
- Etxeko hazkuntza-estiloari eta diziplinari buruzko galderei erantzutea saihesten dute
- Zaintzaileak uko egiten dio haurra profesionalarekin bakarrik uzteari kontsultan
- Seme-alabekiko jokabide desegokia (arretarik ez jartzea, erantzun oldarkorrak)

HAURDUNALDIKO ADIERAZLEAK

- Jaio aurreko kontrolerako bisitak berandu hastea
- Lesioak sabelaldean eta beste inguru batzuetan, justifikazio egokirik gabe edo haien garrantzia minimizatuta
- Istripuak edo lesio fisikoak haurdunaldian zehar
- Haurdunaldia nerabezeroan
- Interes gutxi edo batere ez jaiotza eta hazkuntzarako prestakuntza-eskoletara joateko
- Aurrekariak: abortu ugari izana, jaiotzako pisu txikia, umekiaren estresa

ADIERAZLEAK ERDIBERRIAROAN

- Urradurak eta episiotomiaren dehiszentzia
- Erditze ostean gaizki edo motel sendatzea
- Bikotearen presioagatik, antisorgailua ahalik eta azkarren eskatzea harreman sexualak berrabiarazteko
- Hipogalaktia izateko edo naturalki edoski ezin ahal izateko intzidentzia handiagoa
Eragozpenak amagandiko edoskitzeari dagokionez
- Erdiondoko depresioa, baina ez da hobetzen, eta antsietatea, amaren eta haurraren arteko harremanari dagokionez
- Jaioberriaren bisita berandu egitea

DESGAITASUNA DUTEN EMAKUMEEN ADIERAZLEAK

- Depresioa, komunikatzeko eta harremanak izateko zailtasuna
- Segurtasunik eza, autoestimu baxua
- Sedazio-egoera, urduritasuna
- Desgaitasunarekin zerikusirik ez duen mugimendu-disfuntzioa; gaitasun fisikoaren narriadura erresiduala
- Beste pertsona batzuekin harremana izateko beldurra
- Bikotearekiko mendekotasun handiegia
- Jarduera familiar edo sozialetan ez parte hartzea
- Desnutrizioa; desgaitasunarekin zerikusirik ez duten gaixotasunak izatea maiz
- Arropa desegokia eguraldiari eta pertsonaren desgaitasunari dagokionez, arropa zikina
- Aldi luzeak bikotearen arretarik gabe
- Tratamendu faltagatik arazo fisikoak larriagotzea

EMAKUME (IM)MIGRATZAILEEN ADIERAZLEAK

- Familia- eta gizarte-laguntzako sarerik ez izatea
- Herrialdera iritsi berriak diren emakumeak
- Hizkuntza-hesia, arazoak adieraztea zailtzen duena
- Administrazio-irregulartasuneko egoera
- Mendekotasun ekonomikoa edo lan-egoera prekarioa
- Baliabideak ez ezagutzea

3.1.4. - 4. eranskina: Arrisku egoerak⁹²

EGOERAK

ARRISKU EGOERAK

- Adingabeak indarkeria-egoera baten lekuko izatea arrisku-egoera da
- Adingabeen osotasun fisiko, psikiko edo sexualaren aurkako mehatxuak
- Emakumeak bere seme-alabei zerbeit txarra gerta dakiekeen beldurra adieraztea
- Senitartekoek edo gertukoek laguntza eskatzea, emakumeak berak ezin duelako laguntza hori eman
- Erasotzaileak larderiak erabiltzea dauzkan su-armak edo arma zuriak
- Seme-alabei edo familiako beste kide batzuei tratu txarrak ematea
- Emakumeak edo tratu txarren emaileak bere buruaz beste egiteko mehatxua egitea edo bere buruaz beste egiten saiatzea
- Indarkeriaren goranzko kurba: erasoak intentsitatean edo maiztasunean areagotzea
- Emakumeari edo emakumearekin bizi diren adingabeei heriotza-mehatxuak egitea
- Banantze-izapideak hasteak indarkeria edo mehatxuak areagotzea, edo mehatxuak edo jazarpena bananduta egon arren gertatzea
- Leku isolatu batean bizitzea, eta, horregatik, ezin izatea presako laguntza eskatu
- Emakumeak baliaezintasundun gaixotasun kronikoa izatea, medikazioa hartzea eta horrek borondatea deuseztatzea edo argi eta garbi murriztea
- Tratu txarren emailearen edo emakumearen desgaitasun fisikoa, psikikoa edo sentsoriala
- Tratu txarren emaileak nahasmendu mental larria izatea
- Tratu txarren emaileak edo emakumeak edari alkoholikoa edo substantzia psikotropikoak kontsumitzea
- Muturreko jelskortasun-adierazpenak, emakumearen eguneroko jardueren kontrol obsesiboa. Adibidez, norekin ateratzen den, nora doan, zenbat diru gastatzen duen, zertan gastatzen duen...
- Tratu txarren emaileak damurik ez agertzea edo erasoak justifikatzea edo ukatzea
- Tratu txarren emaileak aurrekari polizialak/penalak edo genero-indarkeriako erasoak aurrekariak izatea
- Emakume atzerritarra
- Familiaren babesik ez duen emakumea
- Aurretik edo beste bikote batzuekin genero-indarkeriari aurre egin dion emakumea
- Emakumea egoeraren larritasunaz ez jabetzea

⁹² Genero-indarkeriaren aurrean arlo sanitarioan jarduteko Andaluziako protokolutik aldatua. 2020.

MUTURREKO ARRISKU EGOERAK

- Muturreko arrisku-egoeratzat hartzen da emakumearen edo haren seme-alaben osotasun fisikoa edo psikikoa berehalako arriskuan jartzea
- Haur eta nerabeen osotasun fisiko, psikiko edo sexualaren aurkako mehatxuak
- Emakumea beldur izatea adingabeei zerbait txarra gertatzeaz
- Lesio larriak direla-eta ospitaleratu behar izatea
- Tratu txarren emaileak urruntze-agindua ez errespetatzea
- Indarkeriaren goranzko kurba: erasoak intentsitatean edo maiztasunean areagotzea
- Erasoak gertatzea haurdunaldian, erditze ondoan edo edoskitzean
- Sexu-abusuak behin eta berriro gertatzea
- Tratu txarren emaileak etxetik kanpo ere indarkeriazko portaera izatea
- Tratu txarren emaileak emakumea bere borondatearen kontra heltzea
- Salaketa erretiratuz gero, babes-aginduari uko egitea edo berriz ere elkarrekin bizitzen hastea
- Emakumeak edo adingabeek beldurra dutela adieraztea
- Emakumeak, adingabeek eta familia-inguruneko beste kide batzuek arriskua hautematea, berez, muturreko arriskutzat jotzen da

3.1.5. - 5. eranskina: Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren aurkako indarkeria larria iragartzeko eskala

BERRIA - Bikotekidearen aurkako indarkeria arrisku larriaren iragarpena (EPV-R)

DATEIA DATUA*
2024/01/23, 15:35

Adina: 55 urte
Sexua: Emakumea

DATU PERTSONALAK		ERASOTZAILAREN PROFILA			
1	Erasotzailea edo biktima atzeritarra da jatoriz	✓	11	Jeloskortasun bizi-bizia edo bikotekidea kontrolatzeko jokabideak	✓
BIKOTE-HARREMANAREN EGOERA					
2	Banandu berriak edo banantzeko izapideak egiten	✓	12	Indarkeriazko jokabideak lehenagoko bikotekide batekin	✓
3	Biktima berriki jazari du edo urrunte-agindua urratu du	✓	13	Indarkeriazko jokabideak izan ditu beste batzuekin (lagunak, lanbideak...)	✓
INDARKERIA MOTA					
4	Lesioak eragin ditzakeen indarkeria fisikoa dago	✓	14	Alkohol- edo/eta droga-kontsumo handiegia	✓
5	Indarkeria fisikoa seme-alaben edo beste senide batzuen aurrean	✓	15	Gaixotasun mentalen aurrekariak ditu eta tratamendu psikiatrikoak edo psikologikoak utzi ditu	✓
6	Indarkeriazko gertakarien maiztasuna eta larritasuna areagotu da azken hilabetean	✓	16	Biktimarekin ankerkeriaz edo mesprekuz jokatu du eta ez du damurik adierazi	✓
7	Mehatxu larriak edo heriotza-mehatxuak azken hilabetean	✓	17	Indarkeriazko jokabideak justifikatu ditu bere egoera atzokia hartuta (alkohola, droga, estresa...)	✓
8	Mehatxuak objektu arriskutsuekin edo edozein motatako armekin	✓	BIKTIMAREN ZAURGARRITASUNA		
			18	Biktimak heriotza-arriskua hauteman du azken hilabetean	✓
			19	Biktima egoera kaltebera batean dago (haurdunaldia, gaixotasuna, ...)	✓

Madrid Conde, M.Teresa   osajfo.osasunet

Barnardoren eskala⁹³ baliozkotzea interesekotzat jotzen dugu, adingabeak izan dezakeen arriskuaren hurbilketa espezifikoa egiteko.

⁹³ Barnardo's Domestic Violence Risk Identification Matrix Assessing the risks to children from male to female domestic violence.

3.1.6. - 6. eranskina: Segurtasun Plana⁹⁴

Babes-neurri orokorrak *Jarduketa gida osasun arloko profesionalentzat, genero indarkeriaren eta sexu erasoen aurrean Euskadin nola jardun jakiteko gidan* eta Osabideko genero-indarkeriaren argibide-gidan sartuta daude.

BABES-NEURRI OROKORRAK

ADINGABEAK BABESTEKO NEURRIAK

- Eskura izan haien dokumentazioa: osasun-txartela, osasun-kartilla.
- Adin txikikoak badira, erakutsi jolasekin etxeko zer leku diren seguruena.
- Zaharragoak badira, erakutsi 112ra deitzen, laguntza eskatzen, eta izena eta helbidea ematen. Ez da gomendatzen segurtasun-planak idatziz ematea.
- Erasotzailea oihuka edo indarkeriaz jokatzeko hasten bada, saiatu adingabeak erasotzailea dagoen gelatik ateratzen.
- Hitz gako bat erabili seme-alabekin, indarkeriazko gertakari batean babes daitezela.
- Erakutsi iezaezu erasorik izanez gero tartean ez sartzen.
Larrialdietan, erasotzailearengandik urrundu eta laguntza eskatu behar dute.

ERASO EGINGO DIZULA USTE BADUZU

- Urrundu sukaldetik, ahal baduzu. Saihestu kanporako sarbiderik ez duten lekuak. Saihestu labanak edo armak dauden lekuak.
- Jar zaitetz irteera batetik gertu (gelako edo kaleko atea) edo laguntza eska dezakezun leku batetik gertu.
- Etxean adingabeak badaude, urrundu haiengandik.
- Kanpora laguntza eskatzen baduzu, eraginkorragoa da "Sua!" oihukatzea "Lagundu!" baino.
- Erasorik izanez gero, babestu burua, aurpegia, lepoa eta sabela besoekin, bola bat bazina bezala.
- Deitu 112ra. Esan non zauden lehenbailehen, deia moztuz gero aurkitzeko.
- Min egin ahal dizula uste baduzu, irten etxetik! Fida zaitetz zure senaz nora joan ez badakizu edo 112ra deitzeko telefonorik ez baduzu.

⁹⁴ Aldatua: "Domestic Abuse: a resource of health professionals". NICE guidelines. 2017 eta "Plan de seguridad para víctimas de violencia de género durante el confinamiento-COVID-19". Kanarietako Osasun Institutua.

3.1.7. - 7. eranskina: Genero-indarkeriaren egoeran dauden eta seme-alabak dituzten emakumeentzako gomendio batzuk

Indarkeria matxistako egoeran dauden edo bizirik atera diren zenbait emakumek, ziurrenik, seme-alabak erasoetatik babestu behar izan dituzte.

Haurrekin hitz egitea lagungarria izan daiteke hain indargabe, nahasita edo haserre senti ez daitezen.

GOMENDIO BATZUK

- **Hitz egin seme-alabekin eta entzun iezaiezu.** Haur gehienek aintzat hartuko dute abusua aitortzeko eta sentitzen dutenari buruz hitz egiteko aukera.
- **Saia zaituz egia kontatzen** egoerari buruz, izutu gabe, haien adinerako modu egokian. Ziurtatu iezaiezu abusua ez dela zuen errua eta ez direla helduen portaeraren erantzule.
- Azaldu iezaiezu abusua gaizki dagoela eta ez dituela arazoak konpontzen. Gogoratu, seme-alabek konfiantza izango dute zuegan; saia zaituz konfiantza hori ez apurtzen, zuzenean gezurrik esan gabe.
- Animatu seme-alabak beren nahiei eta sentimenduei buruz hitz egitera. Horretarako, agian, elkarrekin jarduera bat egin dezakezue, edo gertatzen ari denari eta horren inguruan sentitzen dutenari buruz marraztera edo idaztera anima ditzakezue. Batzuetan, haurrek seguru sentitu arte eta indarkeriazko ingurunean egon ez arte itxarongo dute beren sentimenduei buruz hitz egiten hasi aurretik.
- Esaiezu non lor dezaketen informazio gehiago.
- **Erakutsi nola lortu larrialdiko laguntza.** Erakutsi iezaiezu nola markatu 112 telefonoa, baina ziurta iezaiezu ez direla zu babesteaz arduratu behar tratatu txarrak pairatzen badituzu.
- Lagundu haien **autoestimua handitzen**; egin laudorioak, eskaini arreta eta eman maitasuna erregulartasunez.
- **Eskatu laguntza.** Erakutsi laguntza eskatzea gauza ona dela; eskatu ezazu zuk zeuk, seme-alabek ikus dezaten ez dagoela zertan lotsatu. Agian familia elkartuta mantentzen saiatzea seme-alabentzat hobea dela pentsatuko duzu, etxe baten eta aita baten segurtasuna bermatzeko. Hala ere, haurrak seguruago sentitu eta egongo dira ingurune egonkor batean bizitzen, ingurune ezeگونkor eta abusuzkoan baino.

3.1.8. - 8. eranskina: Indarkeria jasaten duten emakumeak ulertzea⁹⁵

INDARKERIA JASATEN DUTEN EMAKUMEAK ULERTZEA

BATZUETAN ZERGATIK JARRAITZEN DU ERASOTZAILEAREKIN?

- Emakumeek tratu txarrak amaitzea nahi dute, baina ez dute beti nahi harremana amaitzea.
- Tratu txarrak, askotan, areagotu egiten dira, eta banandu ondoren ere jarraitu egiten dute.
- Baliteke ekonomikoki erasotzailearen mende egotea, bakardadearen aurrean izututa sentitzea, eta egoeratik ateratzeko autoestimurik eta konfiantzarik ez izatea. Erasotzailearekin "lotura traumatikoa" senti dezakete (askotan bahituaren sindromea deitzen zaio).
- Litekeena da seme-alaben aita hurbil egon dadin eta/edo familiaren, sareen eta komunitatearen barruan edo inguruan egon dadin nahi izatea seme-alabak hazten ari direnean.
- Baliteke epe luzerako trauma osteko estresaren pean egotea eta ezin izatea erabaki kritikorik hartu.

ZERGATIK EZ DIOTE INORI KONTATZEN?

- Baliteke emakumeak ezagutzera ez ematea, erasotzailearen beldur direlako eta inork ez sinesteak kezkatzen dituelako, batez ere lesio fisikorik ez badago.
- Emakume batzuek ez dute kontatzen, ez zaielako galdetzen; batzuk inoiz ez daude bakarrik, eta, horregatik, ezin dute kontatu.
- Baliteke batzuek tratu txar gisa duten esperientzia ez onartzea; beste batzuek, berriz, lotsa senti dezakete.
- Kultura- edo erlijio-oztopoak egon daitezke. Kezkatuta egon daitezke migratzaile izateagatik. Emakume asko seme-alabak galtzeak kezkatzen ditu, gizarte-zerbitzuekin harremanetan jarriz gero.
- Emakume gazteenekin bezala, adineko emakumeek ere askotan ez dakite nora jo laguntza eske. Ez dakite egoera salatzea egokia den.
- Esperientzia txarrak izan dituzte aurretik norbaiti kontatu diotenean edo salaketa jartzera joan direnean.
- Ez dira zerbitzuez fidatzen.
- Ez dituzte beren eskubideak ezagutzen

⁹⁵ "Domestic Abuse: a resource for health professionals". NICE Guidelines 2017.

3.1.9. - 9. eranskina: Haur eta nerabeekin nola jokatu

HAUR ETA NERABEEKIN NOLA JOKATU

ZER ESAN GALDERA EGITEN DUEN HAUR BATI, ETA NOLA ESAN?

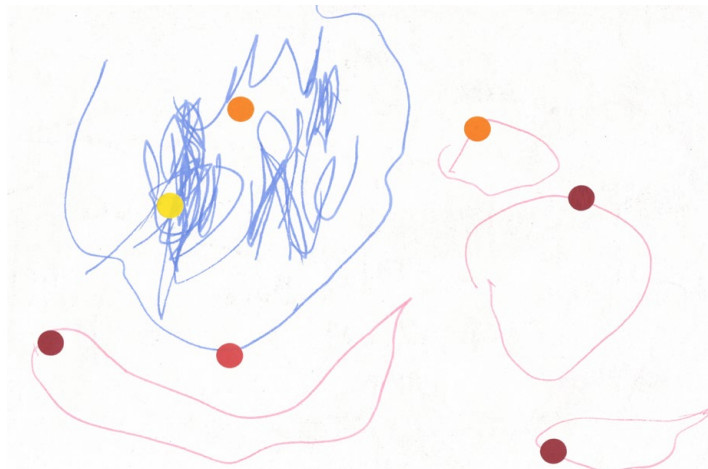
- Beti egia.
- Uler dezakeena bakarrik esan; hizkuntza-kode berean hitz egin. Ez eman azalpen luzerik ulertu ezin duten haur txikiei. Ez saihestu nerabe bati azalpenak ematea, ulertuko ez duela pentsatzen duzulako. Eman azalpenak naturaltasunez, dramatizatu gabe.
- Ez eman haurrak bere gain har dezakeena baino informazio gehiagorik. Askotan, amek uste dute, adingabea hainbat aldiz izan denez indarkeriaren lekuko, epaiketei, erasotzailearen manipulazioei eta amarengana hurbiltzeko ahaleginei buruzko informazioa eman dakiokela. Egoera desatseginen berri eman behar denez, informazioa dosifikatu behar da, adingabearen errealitatea saturatu ez dadin eta emozionalki gainezka egin ez dezan. Haurrak mugak markatuko ditu askotan, hau da, galderak egingo ditu edo gaiz aldatuko du.
- Erabili tonu emozional egokia: bikote-harremana moztzen denean, haurrek heldua triste dagoela hauteman dezakete, bai eta haren inguruneok ere; haurrak adina sentitzen dute, baina emozio hori adierazteak ez die eragozten haren gaineko kontrola izatea. Bere aurrean "zer izango da gutaz?", "hil nahi dut" eta antzeko esamoldeak esatea saihestu behar dela azalduko zaie.
- Eskaini ahalik eta babes emozional handiena: eman hurbiltasun afektiboa (kontaktu fisikoa, eskua ematea, haren ondoan esertzea, besarkada bat...), uzten badigute eta behartua ez bada.

ZER ERREAKZIO IZAN DITZAKE HAURRAK?

- Pertsona helduentzat ustekabekoak diren jokabideak edo erantzunak ager daitezke; esaterako, "jolastera joan naiteke?" galdetzea tristurarik gabe, hots, axolagabetasun afektiboa.
- Batzuetan, haur eta nerabeek tristura, amorrua, atsekabea eta abar bizi-aldaketak gertatu eta denbora batera adieraziko dituzte. Haur txikienek, pentsamendu lineal, itzulgarri eta zehatzaren mugak direla-eta, ezin dute auresan galerek zer ekarriko duten hasieran.

NOLA JOKATU HAURRAREN EDO NERABEAREN INGURUNETIK?

- Errutinak mantentzea, ohitura eta azturekin jarraitzea, eta ahalik eta aldaketa gutxien egitea. Atsedean hartzeko eta emozioen asaldura saihesteko espazio bat eskainiko zaie.
- Arreta jartzea sentimenduak adierazten dituen moduari; zuzenean (ahoz edo idatziz) edo zeharka (sentitzen duena adieraztera animatzen duten abestiak entzunez edo marrazkiak edo eskulanak eginez) adieraz ditzake. Adingabeen gertuko pertsonak haien adierazpenetan parte har dezakete, eta beren ekoizpenetan aldaketak egitera anima ditzakete, hitzik gabeko adierazpen-bideak aldatuz joateko.
- Erru-sentimenduei erantzutea. Oso ohikoa da adingabeek beren burua gertatutakoaren errudun jotzea; izan ere, erasoak adingabeak parte hartzen duen giroan gertatzen dira –ikusle soil badira ere–, eta erasoen kausak familiaren funtzionamenduan oinarrituta gertatzen dira.
- Amak jasandako tratu txarren kontzientzia handiagoa dutenean, errudun sentitzen dira eraso edo erasoak ez geldiarazteagatik. Adingabeak errua berea dela iradokitzen duten iruzkinak egiten ditutenean, oso garrantzitsua da esku hartzea, eta erasoen erantzukizuna erasotzailearena dela jakinaraztea, ez erasoaren hartzailearena.
- Adingabe bakoitzarekin epe luzera esku hartzeko, honako hauek baloratu behar dira: bat-bateko aldaketak, gehiegizko sumindura edo agresibitatea, isolamendua, konpainia saihestea, eskola-errendimendu txikia.
- Gurasoek azalpenak eskatzen dituzten kasuetan, aita lasaitzen saiatu behar da, esku-hartzearen helburua haurrari edo nerabeari laguntzea delako, eta inola ere ez auzitan dagoen alderdietako baten (amaren) alde jartzea. Aita seme-alabaren zailtasunei eta ondoezari eta laguntza jasotzeko beharrari buruz sensibiltzatzen saiatu behar da.
- Banantzearen ondoren, ohikoa da gurasoek seme-alabaren informazio sanitarioa eskatzea. Informazio sanitarioa jasotzeko eskubidea guraso-ahalari datxekio. Banantzearen edo urruntze-aginduaren kasuan, aitzak GURASO-AHALA mantentzen badu eta informazio sanitarioa eskatzen badu, horretarako ezarritako bideak erabiliz emateko betebeharra dugu.

3.1.10. - 10. eranskina: Genero indarkeriaren argibide-gida - seme-alaben kasuan - kodeak

OGPn eta OGn sartu da GIDA: "Genero-indarkeriaren Biktimen Seme-alabak" argibide-gida eskuragarri OGP/OGn.

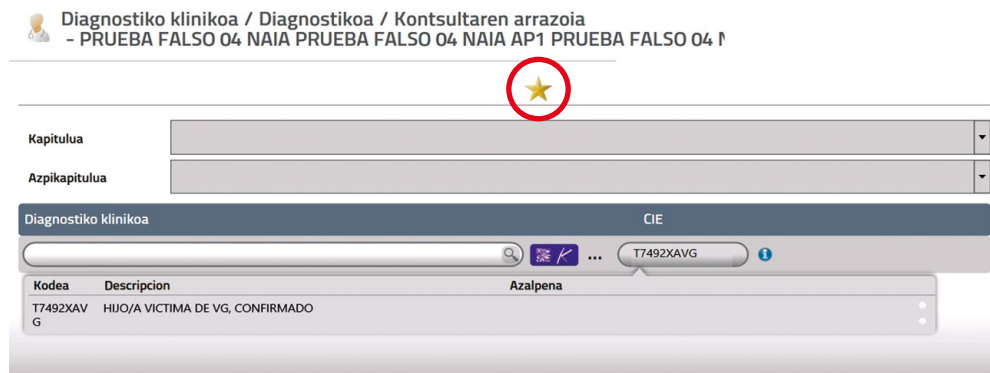
Gida hori automatikoki agertzen da honako diagnostiko-kode hauek erregistratzen direnean:

- T7492XAVG "Genero-indarkeriaren biktima adingabea, egiaztatua".
- T7692XAVG "Genero-indarkeriaren biktima adingabea, susmoa".

Gida nahi denean ireki daiteke arretaren edozein unetan.

Diagnostikoak Lehen Mailako Arretako "Gogokoak" atalean daude eskuragarri:

★ Diagnostiko Gogokoenak

Deskribapena	Azalpena	GNS10
HIJA VÍCTIMA DE VG, CONFIRMADO		T7492XAVG
HIJA VÍCTIMA DE VG, SOSPECHA		T7692XAVG
HIJO VÍCTIMA DE VG, CONFIRMADO		T7492XAVG
HIJO VÍCTIMA DE VG, SOSPECHA		T7692XAVG

**Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean
jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida**

Lehen Mailako Arretan, gertakaria irekitzean, **INPRIMATZEKO EZ** aukera aktibatu behar da, ebolutiboan erregistratutako informazio sentibera inprimatzea saihesteko.

 Prozesuak- Prueba Falso 04 Naia, PRUEBA FALSO 04 NAIA AP1 PRUEBA FAL   Gorde

Diagnostikoa

TRAUMATISMOAK, INTOXIKAZIOAK, KANPOKO KAUSENGATIKO BESTE LESIO BATZUK

HIJO/A VICTIMA DE VG, CONFIRMADO

GNS-10 T7492XAVG HIJO/A VICTIMA DE VG, CONFIRMADO

GNS-9 995.50 MALOS TRATOS INFANTILES, NO ESPECIFICADOS

Konfidentzialtasuna **Larritasuna** **Hasiera-data** **Itxiera-data** **OKERRA**

Normala **Arina** 2024/01/15 15 UUUU/HH/EE 15

Normala
Ezin da inprimatu
Sortzailea bakarrik

Profesionala

Diagnostikoa kodetzean, gidarako sarbidea agertuko da pantailan:

 Prozesuak- Prueba Falso 04 Naia, PRUEBA FALSO 04 NAIA AP1 PRUEBA FAL   Gorde

Diagnostikoa

TRAUMATISMOAK, INTOXIKAZIOAK, KANPOKO KAUSENGATIKO BESTE LESIO BATZUK

HIJO/A VICTIMA DE VG, CONFIRMADO

GNS-10 T7492XAVG HIJO/A VICTIMA DE VG, CONFIRMADO

GNS-9 995.50 MALOS TRATOS INFANTILES, NO ESPECIFICADOS

Konfidentzialtasuna **Larritasuna** **Hasiera-data** **Itxiera-data** **OKERRA**

Normala **Arina** 2024/01/15 15 UUUU/HH/EE 15

Normala
Ezin da inprimatu
Sortzailea bakarrik

Profesionala

"GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEN SEME-ALABAK" ARGIBIDE- GIDAN JASOTAKO DOKUMENTUAK

Gidak honako ekintza hauek biltzen ditu:

Gida - Prueba Falso, PRUEBA FALSOSO PRUEBA FALSOSOAA

Iradokitako ekintzak

GIDA	EKINTZA	EKINTZAREN XEHETASUNAK	IKUSITA	DATA
Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabak	Formularioa	Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben datuak biltzea		
Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabak	Txostena	Genero-indarkeriaren biktimen seme-alaben lesioen parte / parte judiziala.		
Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabak	Formularioa	Bitzta arriskuan dagoen aurreikuseta genero-indarkerian		
Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabak	Txostena	Haurren babes-egoeraren jakinarazpena		
Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabak	Txostena	Norbere burua babesteko neurriak, erasotzailearekin bizi bada.		

- 1. Inprimakia:** "Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alabei buruzko datu-bilketa".
- 2. Txostena:** "Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben lesio-parte/ parte judiziala".
- 3. Inprimakia:** "Genero-indarkeriagatiko bizi-arriskuaren aurreikuspena".
- 4. Txostena:** "Haurren babes-egoeraren jakinarazpena".
- 5. Txostena:** "Norberaren autobabeserako neurriak, erasotzailearekin bizi izanez gero".
- 6. Txostena:** "Norberaren autobabeserako neurriak, erasotzailearekin bizi EZ izanez gero".

Haren helburua da emakume horiekin eta seme-alabekin esku hartzean gauzatu beharreko ekintzak gogoraraztea eta erraztea. Arreta-prozesuaren edozein unetan egin daitezke, eta lagungarriak dira genero-indarkeria jasan duen adingabeenganako arretan esku hartzen duen edozein profesionalentzat. "GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA ADINGABEA, EGIAZTATUA" edo "GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA ADINGABEA, SUSMOA" gertakaria kodetu ondoren aktibatzen da.

GIDA HORRETAKO TXOSTENAK EZ DIRA OSASUN-KARPETAN BISTARATZEN.

Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida

GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN ADINGABEEN INPRIMAKIA

Edozein profesionali arretaren jarraipenean laguntzeko diseinatu da, baita kasuak erregistratzeko datu-iturri izan dadin ere.

Formularioak

Osakidetzak Prueba falsoso, PRUEBA FALSOSSO PRUEBA FALSOSSOAA Aldagai klinikoak ES | EU Anonimo 4/10/2023

INX 10056524 Emakumea 55 urte

BERRIA - Genero-indarkeriaren eraginpean dauden seme-alaba adingabeak

ENTRADA DATA: 2024/01/29, 15:56 Adina: 55 urte Sexua: Emakumea

Indarkeriarekiko esposizioaren hasierako urtea:	☒ ☐	Zaintza:	☒ Zaintza mota - HPT
Adingabea zuzeneko erasoen biktima da:	☒ Zuzeneko eraso	Guruso-ahala:	☒ Guruso-ahala_HPT
Adingabea indarkeriaren lekuko da:	☒ Adingabea Giten lekuko	Bisitak?	☒ Bisitak genero-indarkeria
Gurasoak bananduta daude?	☒	Ustezko erasotzaileekin bizi al da une honetan?	☒ Erasotzaileekin bizi
Amarekiko urruntze-agindurik al dago?	☒	Gizarte-zerbitzuei jakinarazita?	☒ Gizarte-zerbitzuei jakinarazita
Adingabearekiko urruntze-agindurik al dago?	☒ Adingabearekiko urruntze-agindua	Deribatuta?	☒ G/ Kasuaren deribatua

Genero-indarkeriaren eraginpean dauden adingabeak. Osakidetzak 2023

EBOLUTIBOA

Historia klinikoan jasotako datuek diagnostikoa egiteko aukera ematen dute, erabakiak hartzen laguntzen dute, bilakaera kontrolatzeko tresna gisa balio dute eta arlo desberdinetako profesionalak arreta sanitario egokia ematea ahalbidetzen dute, biktimek kontakizuna behin eta berriz errepikatu beharrik izan gabe.

Jarduketa sanitario guztiak erregistratu behar dira. Garrantzitsua da adingabeak edo emakumeak esandakoa hitzez hitz idaztea (komatxo artean), nor ari den hitz egiten zehaztuz Halaber, gertatutakoa kontatzean dituzten jarrera, keinuak eta sentimenduak aipatzea komeni da.

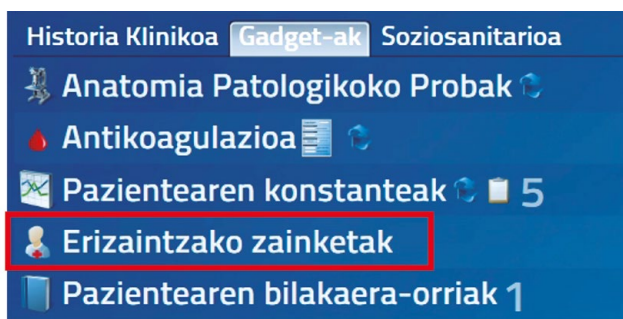
Erne egon behar dugu erasotzaileak seme-alabei buruz eskatutako informazio klinikoko zenbait daturi dagokionez (helbidea, OZ...), horien bidez, emakumea aurki dezake eta.

Historia Klinikoa-osanaian erregistratzea

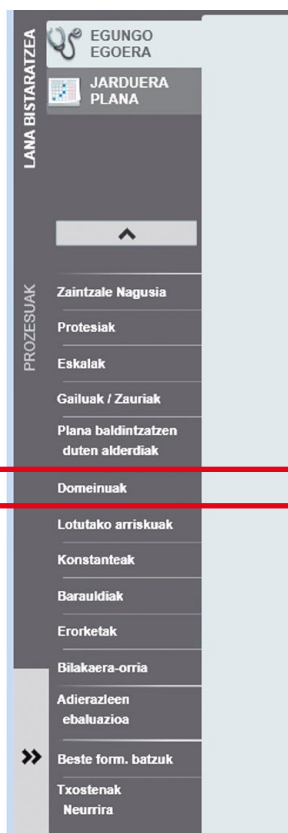
Osanaia erregistroan sartzeko, "Historia Klinikoko Prozesuak" ataleko botoia erabili behar da:

"Gadgets" erlaintzetik ere sar daiteke dagokion *gadgetetik*:

Behin Osanaian sartuta, ezkerreko alboko barrako "Domeinuak" aukera hautatu behar da:

Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida

Indarkeriaren biktima den adingabearen balorazioa "9. domeinua – Estresari aurre egitea/estresarekiko tolerantzia" atalean egiten da; beraz, "Domeinuak" atalean, horixe hautatu behar da:

Horrek egindako balorazioa erregistratzeko inprimakirako sarbidea ematen du:

The screenshot shows a questionnaire titled 'Respuesta postraumática'. It contains several sections with checkboxes and dropdown menus. The first section asks 'Es o ha sido víctima de violencia' with three options: 'En el pasado: antecedentes víctima de violencia', 'En la actualidad: confirma ser víctima de violencia', and 'En la actualidad: sospecha de que es víctima'. The second section asks for 'Año de inicio de exposición a la violencia' with a dropdown menu showing '15'. The third section asks for 'Tipo de violencia' with four options: 'Económica', 'Física', 'Psicológica', and 'Sexual'. The fourth section asks for 'Persona menor víctima de agresión directa', 'Persona menor testigo de violencia', 'Persona que ejerce la violencia', and 'Relación actual con el presunto agresor', each with a dropdown menu. The fifth section asks for 'Notificación a servicios Sociales', 'Separación de progenitores', 'Orden de alejamiento hacia la madre', and 'Orden de alejamiento hacia la persona menor', each with a dropdown menu. The sixth section asks for 'Lesiones físicas atribuibles a maltrato', 'Indicadores psicológicos de maltrato actual', and 'Indicadores socio-laborales de maltrato actual', each with a checkbox. The final section is 'Observaciones convivencia en ambiente de violencia' with a large text area.

Inprimaki horretan jasotako datuak, zeinak Osabide Global programaren inprimakian ere agertzen baitira, automatikoki lotzen dira bi sistemen artean; horrela, Osanaian erregistratutako datu horien balioak Osabide Global programaren inprimakitik ikus daitezke, eta alderantziz.

Inprimakia betetzean, sistemak erizaintzako zainketa-planik egokiena eskainiko dizu egoera baloraturako.

3.1.11. - 11. eranskina: Historia klinikoaren inguruko segurtasun-neurriak⁹⁶

HISTORIA KLINIKOAREN INGURUKO SEGURTASUN-NEURRIAK

- Lehen Mailako Arretan, gertakaria irekitzean, **INPRIMATZEKO EZ** aukera aktibatu behar da, informazio sentiberra inprimatzea saihesteko.
- **TRATU TXARRENGATIKO ALERTA** ez da aktibatu behar, ondoren sortzen diren txosten guztietan gehitzen baita, eta horrek arriskuan jar ditzake emakumea eta haur edo nerabeak.
- Edozein txosten entregatu aurretik, egiaztatu behar da **EZ DELA JASO** emakumeak edo haien seme-alabak arriskuan jar ditzakeen **ALERTARIK EDO DIAGNOSTIKORIK**.
- Historia klinikoa ohiko bideetatik eskatu behar da. Ez da kontsultan entregatu behar.
- Historia klinikoa eskatzean, eskatzailea legezko ordezkaria dela egiaztatu behar da. Gurasoen kasuan, familia-liburua aurkeztu behar da. Epai bidez bananduta badaude, adingabearen jagoletza zehazten duen epai judiziala ekarri beharko dute; jagoletza ez badagokio, guraso-ahala egiaztatzen duen dokumentua.
- Genero-indarkeriagatiko lesio-partek ez dira osasun-karpetan bistaratzen.
- Argibide-gidako inprimakiak ez dira osasun-karpetan bistaratzen.

---

⁹⁶ Lehen Mailako Arretako Dokumentazio Klinikoa Eskuratzeko Prozedura: erabilera ez-asistentzialerako. Lehen Mailako Arretako Dokumentazio Klinikoko Batzordea. Asistentzia Sanitarioko Zuzendaritza. Eusko Jaurlaritza. 2004.

3.1.12. - 12. eranskina: Baliabideak

Indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeentzako arretan, aldi berean existitzen dira indarkeria matxistaren biktimei arreta emateko programa eta baliabide orokorrak, haurrak babesteko espezifikokoak eta genero-indarkeriaren biktima diren haur eta nerabeei arreta emateko espezifikokoak.

Udaleko gizarte-zerbitzuei dagokie egoera balioestea eta zer baliabide erabili erabakitzea.

<https://www.euskadi.eus/gizarte-zerbitzuak-genero-indarkeria/web01-a2gizar/eu/>

<https://web.araba.eus/eu/gizarte-zerbitzuak/genero-indarkeria-biktimak>

https://www.bizkaia.eus/Home2/Temas/DetalleTema.asp?Tem_Codigo=240&idioma=EU

<https://www.gipuzkoa.eus/eu/web/gizartepolitika/kolektiboak/indarkeria-matxistaren-biktimak>

3.1.12.1. BALIABIDE ESPEZIFIKOAK LURRALDE BAKOITZEAN

A) ARABA

ARRETA PSIKOLOGIKOA EMATEKO ZERBITZUA

Arreta psikologiko espezializatuko doako zerbitzua da, eta Arabako Lurralde Historikoko edozein udalerritan bizi diren eta, berriki edo iraganean, tratu txar fisikoak edo/eta psikikoak edo sexu-erasoak jasan dituzten emakumeei eta beren kargura dauden adingabeei zuzentzen zaie, baldin eta laguntza psikologikoa behar badute jasandako indarkeria-egoerek eragindako ondorioak gainditu ahal izateko.

GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMAK

- Larrialdiren bat gertatuz gero, SOS-DEIAKera deitu behar da, **112** zenbakira.
- Genero Indarkeriaren Biktimentzako Telefono bidezko Arreta Zerbitzua: **900 840 111**
- Informazioa eta orientazioa: Auzoko edo udalerriko oinarrizko gizarte-zerbitzua
- Hegoak Foru Zerbitzuan hitzordua hartzeko telefonoak:

Amurrio: **945 891 161**

Laudio: **944 034 850**

Gasteiz, Agurain, Guardia eta Oion:

945 151 015

945 124 892

B) BIZKAIA

Familian esku hartzeko programa, genero-indarkeriaren biktima diren adingabeetan espezializatua. Bizkaiko Foru Aldundia.

HELBURUAK ETA EDUKIA

- Genero-indarkeriaren biktima diren haurrengan eta amaren eta seme-alaben arteko loturaren gainean izandako kaltea baloratzea.
- Artatutako kasu bakoitzean garatu behar den esku-hartze psikoterapeutikoa eta sozioedukatiboa planifikatzea eta programatzea.
- Garatu behar den esku-hartzea praktikan jartzea.
- Etengabeko ebaluazioa egitea esku-hartze prozesuaren fase guztietan.
- Gizarte-eragileekin koordinatzea eta lankidetzan aritzea.

HARTZAILEAK

- Genero-indarkeriako testuinguruetan bizi diren edo bizi izan diren haurrak eta nerabeak (3-18 urte).
- Horien amak (genero-indarkeriaren biktimak) edo erreferentziazko zaintzailea.
- Adingabe horien aitak, erasotzaileak ez direnean, edo elkarrekin bizi diren edo egoera horren eraginpean dauden senideak.
- Adingabe horien aitak, erasotzaileak direnean, baina harremana dutenean, esku-hartzea eskatzen dutenean eta esku hartzeko prest daudela erakusten dutenean, betiere adingabeak aitagandik babesteko agindurik ez badago eta esku-hartzeak seme-alabak edo emakumea bera arriskuan jartzen ez baditu.
- Bikotekideek amak hil dizkieten haurrak edo nerabeak eta haiekin bizi diren pertsonak.

NOLA SARTU PROGRAMAN

- Udaleko gizarte-zerbitzuetatik, Bizkaiko Foru Aldundiko Umeen Zerbitzutik, erakunde judizialeetatik eta beste erakunde edo instituzio batzuetatik (Osakidetza, Hezkuntza, modulu psikosozialak, etab.) eratorritako kasuak artatuko dira, baita Bizkaiko Foru Aldundiko Emakumeak Babesteko eta Familiei Laguntzeko Zerbitzuak zehaztutako beste kasu batzuk ere.
- Programan sartzeko eskabideak zuzenean aurkeztuko dira Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Saileko Emakumearen eta Familia Esku-hartzearen Zerbitzuan, edo, zeharka, Gizarte Zerbitzu edo erakunde deribatzaileen bidez. Azken horiek, halaber, bideratze-txosten bat egin beharko dute, familia eskatzailea programan sartzea egokia dela arrazoitzeko.

**Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean
jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida**

- Programan parte hartzeko, erakunde deribatzaileak eskabidea izapidetuko du. Enplegua, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren edozein erregistrotan aurkeztu ahal izango da, eta, era berean, Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 38. artikuluan ezarritako edozein bide erabiliz ere bideratu ahal izango da.

INFORMAZIO GEHIAGO

BFAko Emakumeak Babesteko eta Familiei Laguntzeko Zerbitzua:

Tel.: **946083581 / 946083574**

Faxa: **946082975**

C) GIPUZKOA

Gipuzkoako Foru Aldundiaren Gizarteratze, Indarkeria Matxistaren Biktima diren Emakumeen Arreta eta Gizarte Larrialdien Zerbitzua.

Gipuzkoako Foru Aldundiak emakume biktimei arreta emateko baliabideen eta zerbitzuen esparruan aurreikusten du adingabeei arreta ematea, baina ez du genero-indarkeriaren biktima diren hurrei zuzendutako programa espezifikorik. Bizikidetzaharremanen esparruan esku hartzen da.

**INDARKERIA MATXISTAREN BIKTIMA DIREN EMAKUMEEI ARRETA
EMATEKO PROGRAMAK ETA BALIABIDEAK**

- Banakako eta taldeko arreta psikologikoa.
- Arreta soziojuridikoa.
- Arreta psikosozial anbulatorioa.
- Harrera-zentroak eta autonomia-etxebizitzak.
- Gizarte Larrialdien Koordinazioko Foru Zerbitzua.

Laguntza Psikologikoko Zerbitzuan, emakumez gain, indarkeria matxistaren beste biktima batzuk ere artatzen dira (seme-alabak), eta helburua da hauren eta nerabeen babesa bermatzea genero-indarkeriako kasu guztietan, baita salaketarik edo dibortzio-eskaririk ez dagoen kasuetan ere.

Oinarrizko gizarte-zerbitzuen bidez eskuratuko da zerbitzua.

D) BESTE BALIABIDE BATZUK

GIZARTE ZERBITZUEN ZUZENDARITZA
(Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila)

EUSKO JAURLARITZA

Donostia 1 - 01010 Vitoria-Gasteiz

<https://www.euskadi.eus/eusko-jaurларitza/gizarte-zerbitzuak/hasiera/>

ERTZAINZA/UDALTZAINGOA

Larrialdi-kasuetarako arreta: babesteko aginduen eskabideak izapidetzea; salaketak 24 orduetan jasotzeko laguntza-zerbitzua; arreta-zerbitzu pertsonalizatua; telefono mugikorraren eskaintza (**Bortxa**), larrialdi-abisuetarako; eta babeserako polizia-neurriak.

LAGUNTZA

Biktimak segurtasuna arriskuan ikusten badu, edota hala eskatzen badu, lagundu egingo zaio bai berari, beharrezkoa bada, bai ardurapean dituen seme-alaba adingabeei, berak proposatutako helbidera edo beste tokiren batera (senitartekoren baten etxera, lagunenera, etab.).

DOAKO LAGUNTZA JURIDIKOA

Genero-indarkeriako egoeran dauden pertsonak doako abokatu-laguntza jasotzeko eskubidea dute. Garrantzitsua da jakitea salaketa bat jarri behar duten unean abokatu bat izateko eskubidea dutela.

BIKTIMEN ARRETA ZERBITZUA (BAZ)

Kasua profesionali modu presentzialean planteatu nahi izanez gero, Biktimari Laguntzeko Zerbitzua (**BLZ**) izenekoa dago lurralde historiko bakoitzean (Araba: 900 180 414; Bizkaia: 900 400 028; Gipuzkoa: 900 100 928). Doako zerbitzua da, eta legelariak, gizarte-langileak eta psikologoak ditu.

SATEVI

Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzako telefono bidezko informazio- eta arreta-zerbitzu espezializatua (SATEVI). 24 ordukoa.

**Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean
jarduteko osasun-arloko profesionalentzako gida**

TELEFONOA: 900 840 111

Eusko Jaurlaritzaren zerbitzua da. Biktima diren emakume GUZTIAK artatzen ditu, baita emakume horien inguruko senideak eta gertukoak eta informazioa edo aholkua eskatzen duten profesionalak ere.

ZEUK-ESAN

Euskal Autonomia Erkidegoko haur eta nerabeei zuzendutako laguntza-gunea da, eta laguntza-telefono bat eta webgune bat ditu.

Telefonoan **116111** markatu eta doako zerbitzu anonimo horrekin jarriko zara harremanetan.

<https://www.euskadi.eus/eusko-jaurlaritza/haurtzarorako-nerabazarorako-laguntza-telefonoa/hasiera/>

